



rijksuniversiteit
groningen

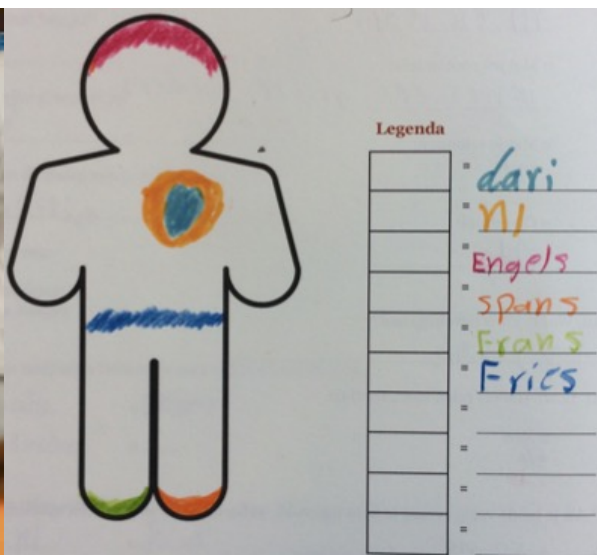
Faculteit Gedrags- en Maatschappijwetenschappen
Faculty of Behavioural and Social Sciences

Lerarenopleiding
Teacher Education



Meer kansen met Meertaligheid

Joana Duarte



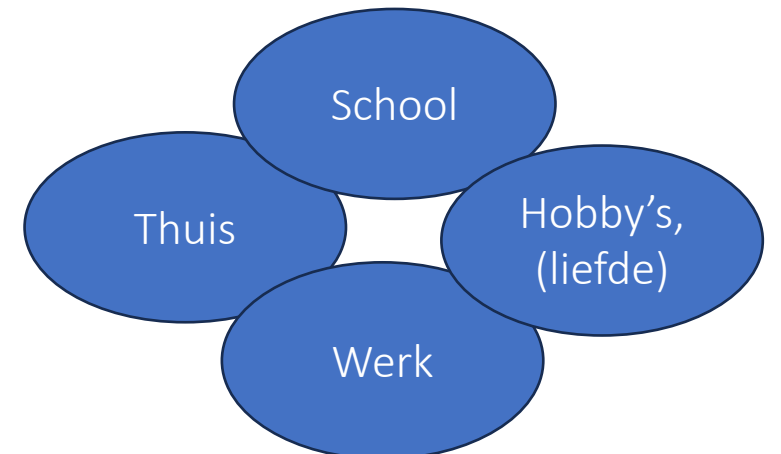
1. Wat is meertaligheid?

‘We noemen individuen meertalig als ze de competentie hebben om **meer dan één taal of taalvariëteit te begrijpen en/of te produceren** (dat kan op verschillende niveaus, dus niet alle talen hoeven even sterk verworven te zijn); en/of als zij van meerdere talen of taalvariëteiten **regelmatig gebruikmaken**, wanneer de context daarom vraagt; en/of als zij zich identificeren met verschillende taalgemeenschappen.’

Van Beuningen en Polišenská, (2023, p. 28)

Talen:

- Thuistaal/thuistalen (ook streektaalen of variëteiten)
- Tweede taal (T2) of derde taal (T3)
- Vreemde talen op school (b.v. Engels, Frans)



DE 'meertalige leerling' bestaat niet- over wie spreken wij?

2e/3e generatie
kinderen met een
migratieachtergrond

DIVERSITEIT:
taal, leeftijd, geloof,
onderwijsniveau
opleiding ouders,
geletterdheidservaringen
etc.

Kinderen die een
minderheids- of
regionale taal of
dialect spreken (Fries,
Drents, Bildts, Limburgs)

Nieuwkomers
(b.v. uit
Oekraïne)

Expat-
gezinnen

Factsheet meertaligheid

- Tussen **60 % en 80 %** van de wereldbevolking gebruikt twee of meer talen in de dagelijkse communicatie.
- Europa heeft 65 officiële **minderheidstalen** (waaronder Fries of Catalaans) en **10% van de Europeanen** spreekt een minderheidstaal.
- In Europa komen 28.3 miljoen mensen (5.3%) van buiten de EU, in Nederland heeft 27% van de **bevolking een migratieachtergrond**, en in de grote steden meer dan 50%.
- Meertalig opgroeien heeft veel **voordelen**: voor het leren van nieuwe talen, voor interpersoonlijke relaties (empathie), maar ook op de werkvloer.

(Piller, 2021; Duarte, 2020, Bialystok, 2011)



2. Meertaligheid in het onderwijs



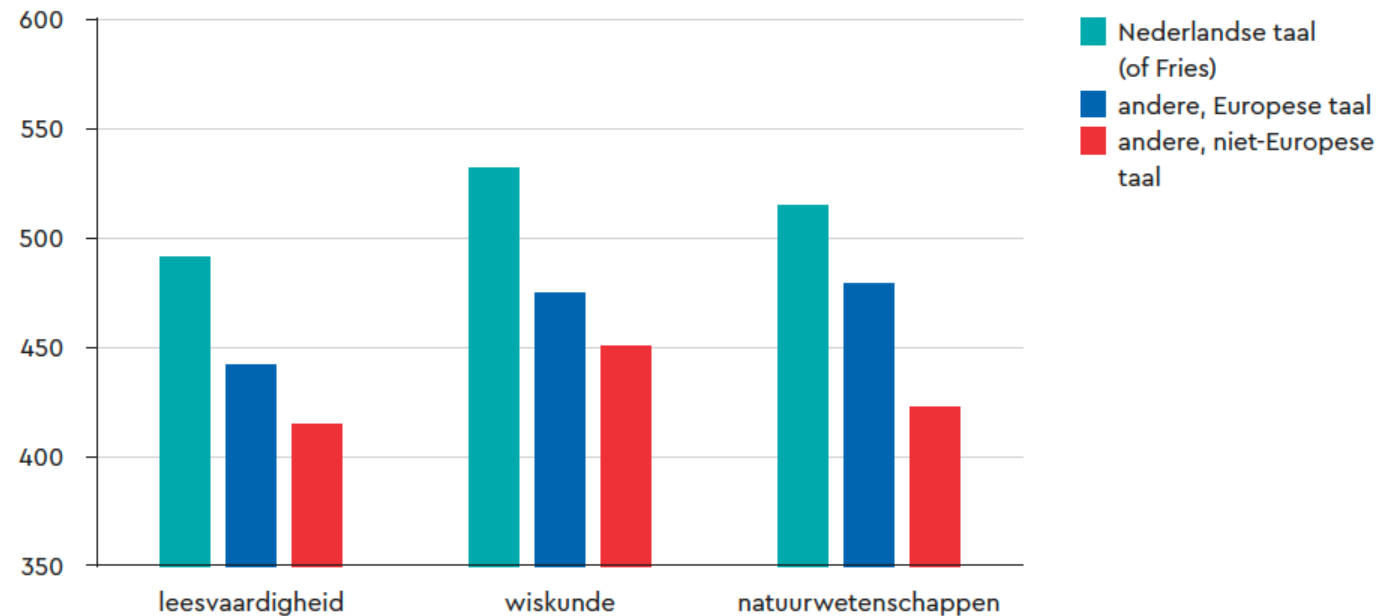
- 49% van de kinderen in het basisonderwijs
- 42% van de leerlingen in het voortgezet onderwijs
- Meertaligheid is geen uitzondering:

*Het is een **realiteit** in het onderwijs*

Als meertaligheid in feite de normale situatie is
en er zo veel voordelen gepaard gaan met
meertaligheid...

Toetsscores PISA-studie naar thuistaal
Gubbels et al., 2019, p. 69)

Prestatiekloof of
'kansenkloof'?



3. 'Kansenkloof' - misvattingen over meertaligheid en bijhorende ideologieën

Meertaligheid veroorzaakt een 'cognitive overload' en is een obstakel voor het leren (negatieve attitudes).

Talen van meertalige sprekers concurreren met elkaar (of T1 of T2).

Lage verwachtingen en deficit-perspectieven

Taalhiërarchieën en weinig belang voor wat de verbinding tussen taal en identiteit betreft

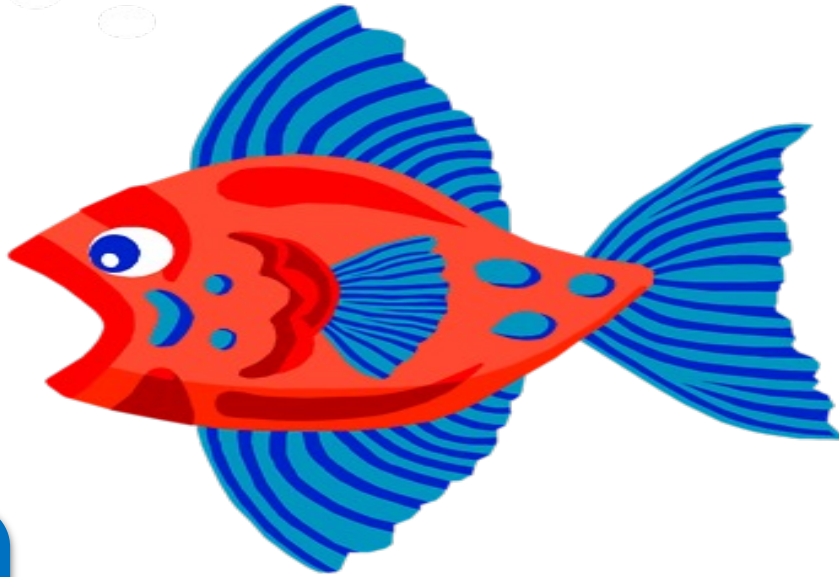
Poging tot inclusie door exclusie van talen en culturen



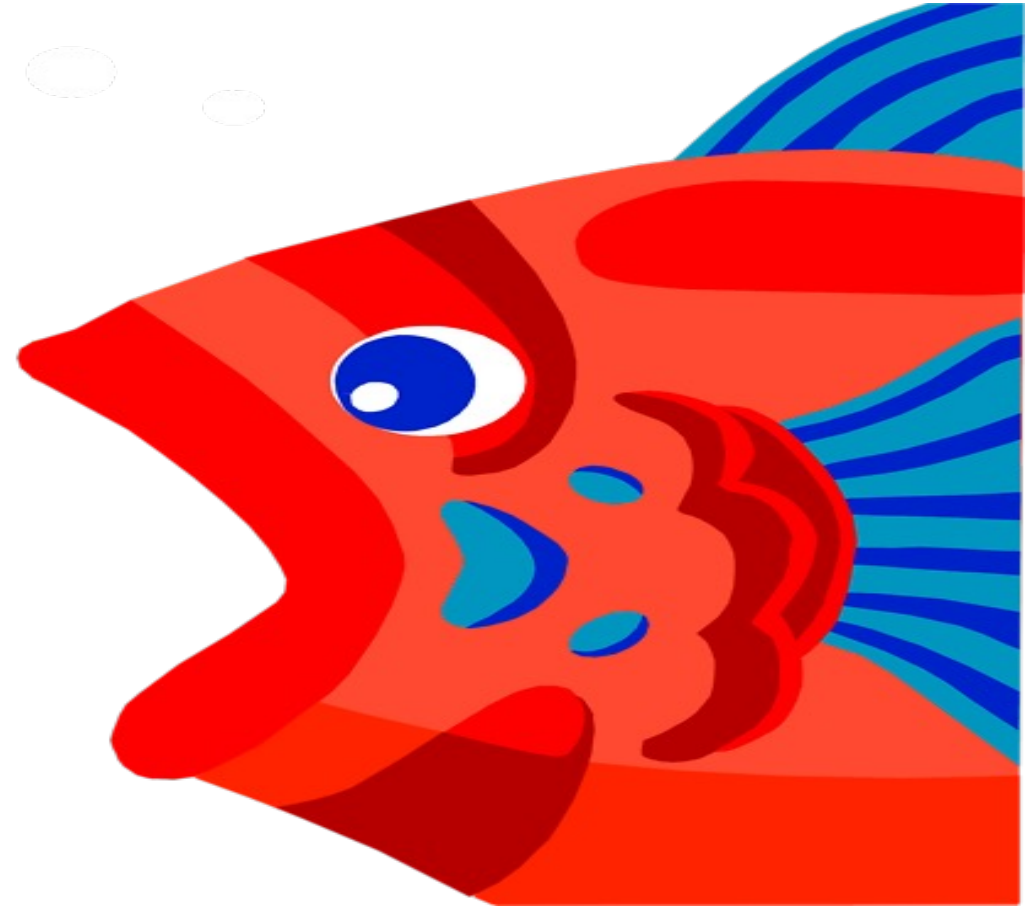
‘Kansenkloof’ – taalhiërarchieën in het onderwijs



MIGRANTENTALEN,
FRIES, STREEKTALEN &



ANDERE VREEMDE
TALEN (DUITS, FRANS,
SPAANS)



NEDERLANDS &
ENGELS

‘Kansenkloof’ – poging tot inclusie door exclusie

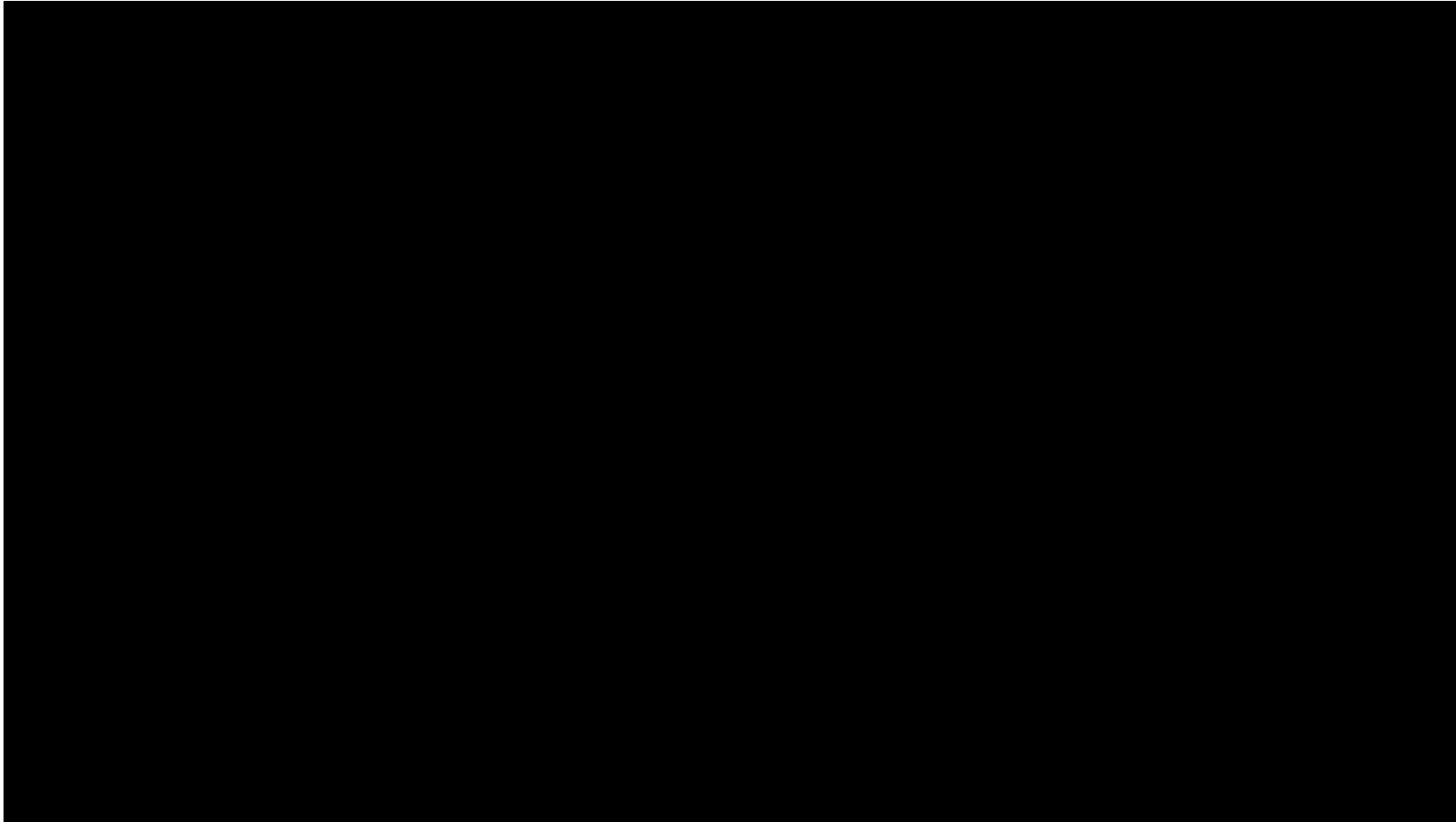


Schoolregels Hugo de Groot 2021-2022

De leerlingen en het personeel van de Hugo de Groot zorgen met elkaar voor een veilige en prettige leer- en werkomgeving. Onder leer- en werkomgeving verstaan wij de school en het schoolterrein, afgebakend door de hekken. Om de veiligheid en de prettige werksfeer te handhaven houden wij ons aan de volgende regels:

1. Leerlingen en personeel gaan respectvol met elkaar om.
2. Tijdens de lessen worden geen jassen/petten/capuchons gedragen. Het dragen van een capuchon is bovendien in het gehele gebouw niet toegestaan.
3. Op school draag je fatsoenlijke kleding.
4. Eten en drinken is alleen toegestaan in de aula en op het schoolplein.
5. In verband met de veiligheid wordt er niet gezeten op de trappen.
6. Klas 1 en 2 verlaten het schoolterrein in de pauzes niet.
7. Mobiele telefoons zijn tijdens de les opgeborgen (zie [telefoonbeleid](#)) en mogen alleen gebruikt worden na uitdrukkelijke toestemming van de docent. 1
8. Wij houden de school en zijn omgeving opgeruimd en schoon. Afval doen we in de daarvoor bestemde prullenbakken. Ruim je eigen rommel op.
9. Op het schoolterrein is roken verboden.
10. Het bezit en/of gebruik van wapens, alcohol, drugs en vuurwerk is niet toegestaan. 1
11. Op school wordt Nederlands gesproken.
12. Tijdens sportactiviteiten wordt het Hugo sportshirt gedragen.
13. Wij hebben een [social media protocol](#).

‘Kansenkloof’ - negatieve attitudes en lage verwachtingen

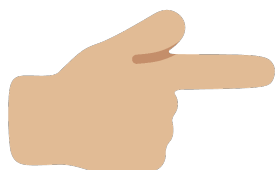


‘Kansenkloof’ – hoogbegaafdheid lastig te herkennen

Hoogbegaafdheid bij anderstalige leerlingen lastig te onderkennen

Het is lastig voor leerkrachten om hoogbegaafdheid bij anderstalige leerlingen te signaleren. De vaak beperkte kennis en vaardigheden in het Nederlands van anderstalige leerlingen kunnen de hoogbegaafdheid verbloemen. Bovendien ontbreken passende niet-talige toetsinstrumenten om de (cognitieve) leerontwikkeling van deze leerlingen in kaart te brengen. Het gebrek aan onderkenning van hoogbegaafdheid bij anderstalige leerlingen kan leiden tot onderpresteren en sociaal-emotionele problemen.

Bron: [Kennisrotonde](#)



Tips van [LOWAN](#)

Bron: [Nederlands Jeugdinstituut](#)

Ongelijkheid bij signalering hoog IQ

25 september 2024

[Lees voor](#)

Iets meer dan de helft van de basisschoolkinderen met een hoog IQ is niet in beeld bij de leerkracht. Vooral bij hoogbegaafde meisjes en kinderen uit een kansarme omgeving of met een migratieachtergrond wordt het hoge IQ niet gesignaleerd. Dat blijkt uit onderzoek van SCALIQ in samenwerking met de Gelijke Kansen Alliantie van het ministerie van OCW.

‘Kansenkloof’
omdraaien?



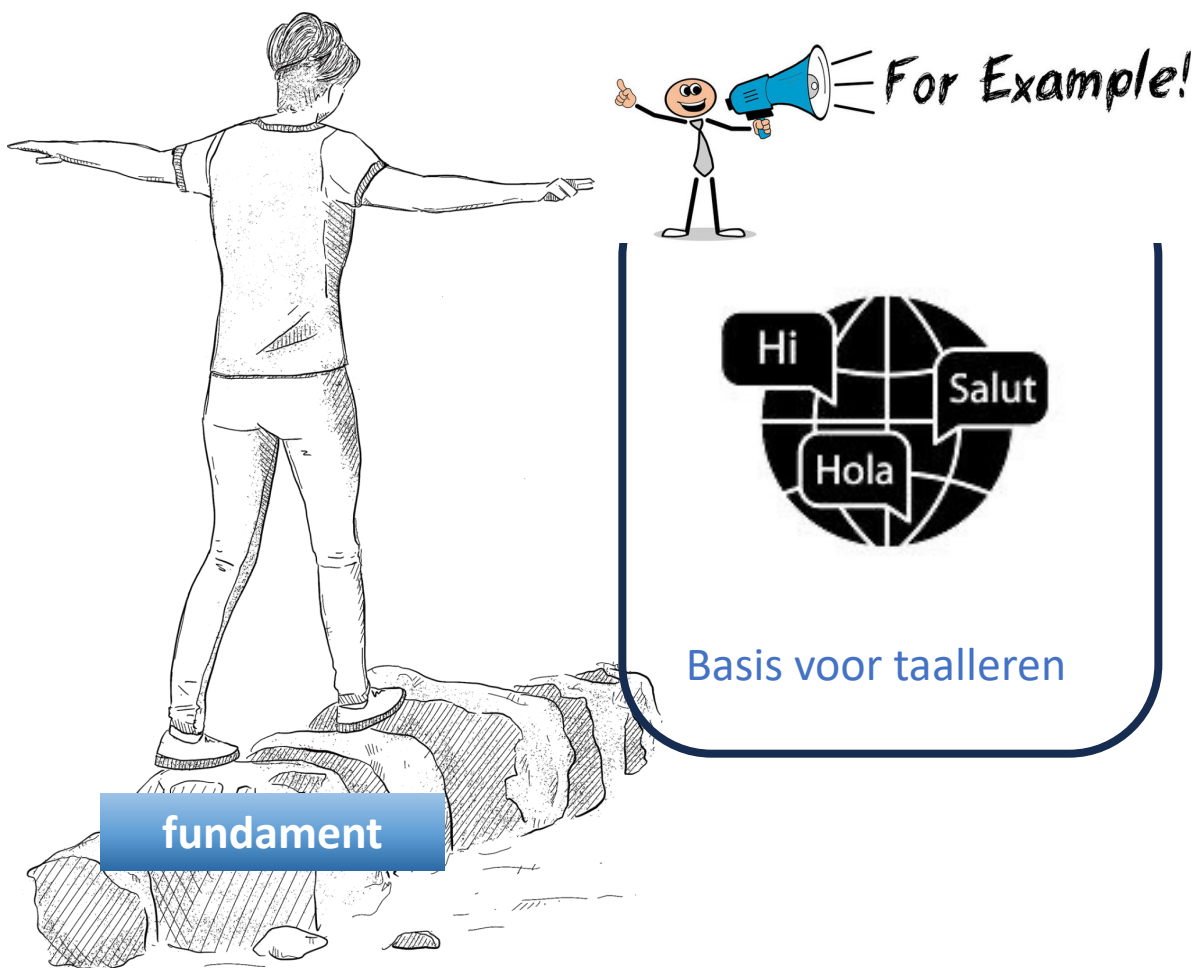
Andere taal/talen
Taalleerstrategieën
Inlevingsvermogen
Kennis van andere
culturen

Talenbewust lesgeven

NT2 Onderadvisering
Moeilijk in de klas
Taalachterstand
Ouders spreken
amper Nederlands



Kansenkloof omdraaien - waarom meer waardering voor de thuistalen van leerlingen?



Basis voor taalleren



Cognitief
instrument



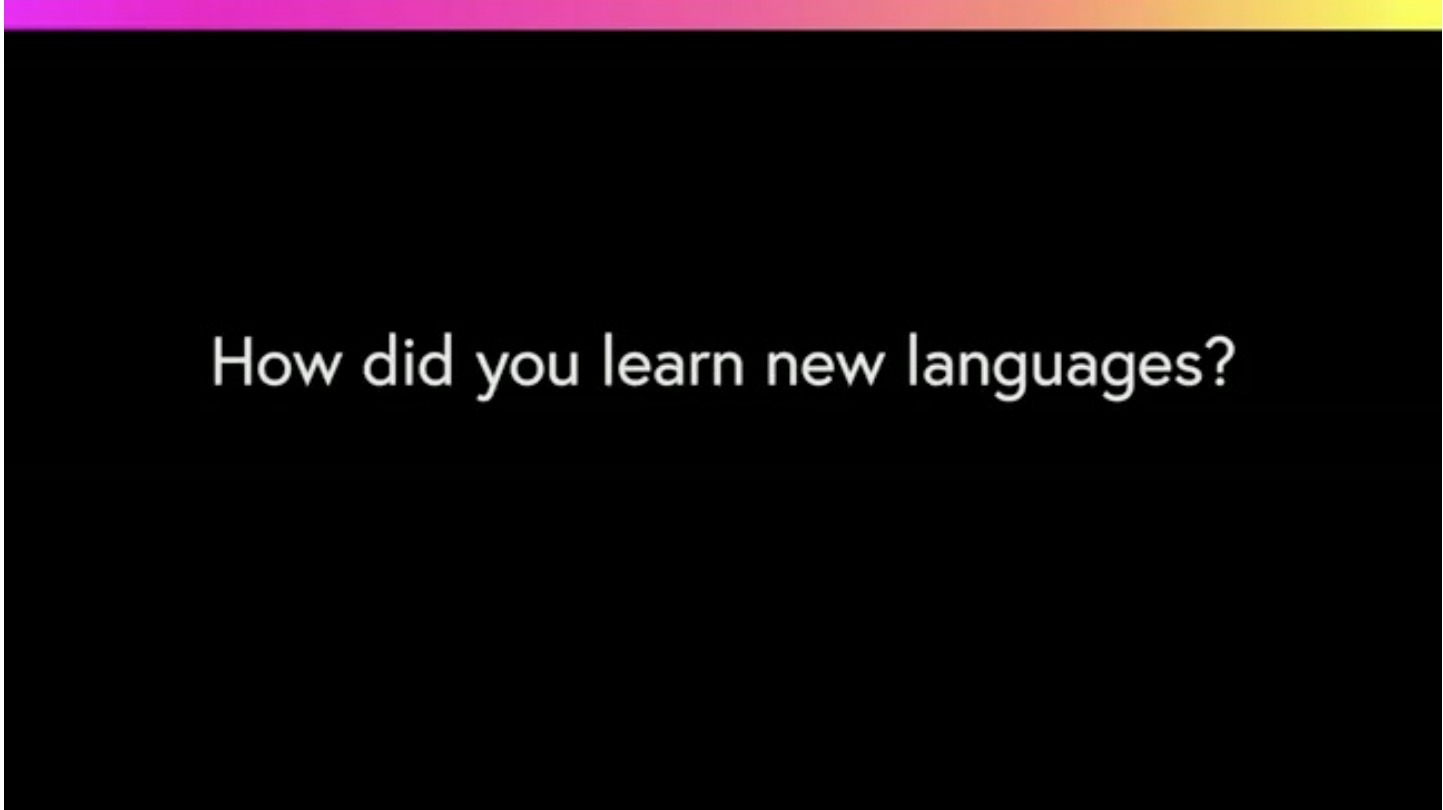
Identiteit &
welbevinden



Sociaal-emotionele
ontwikkeling

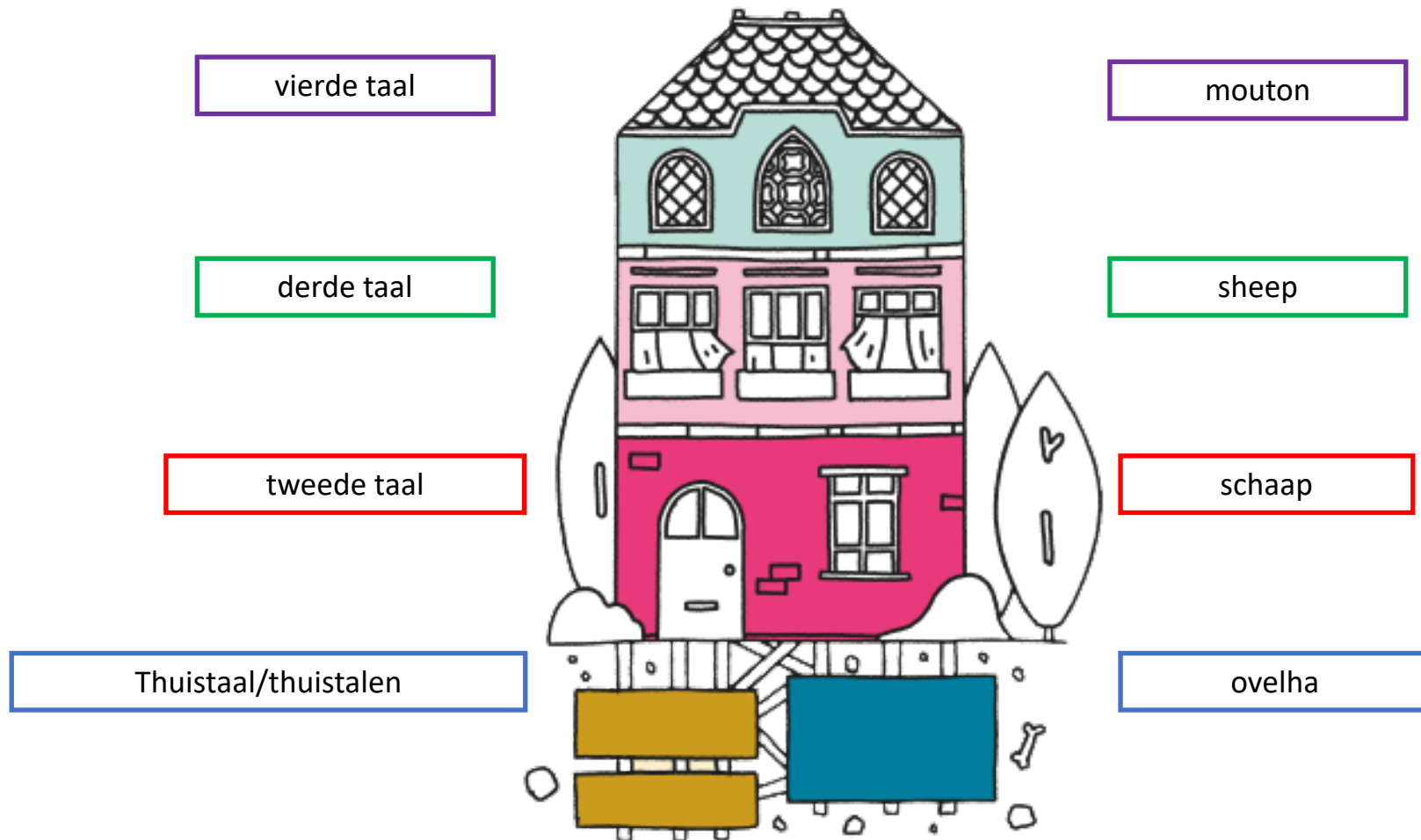
‘Kansenkloof’ omdraaien – hoe werkt meertaligheid?

Hoe leren meertalige kinderen talen?



How did you learn new languages?

‘Kansenkloof’ omdraaien – het talenleerhuis

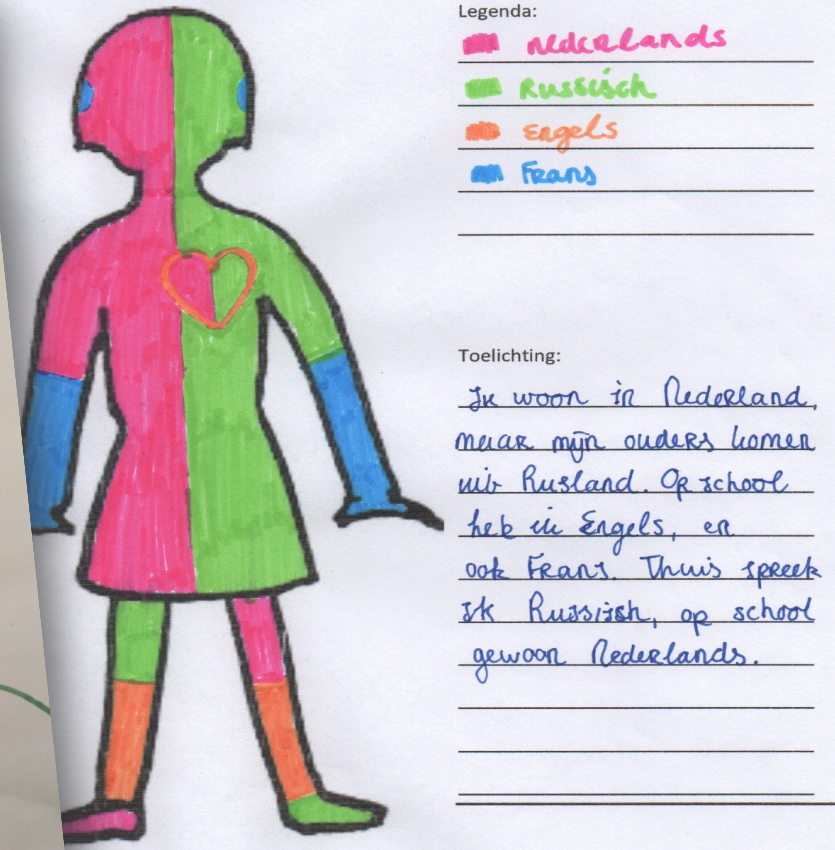
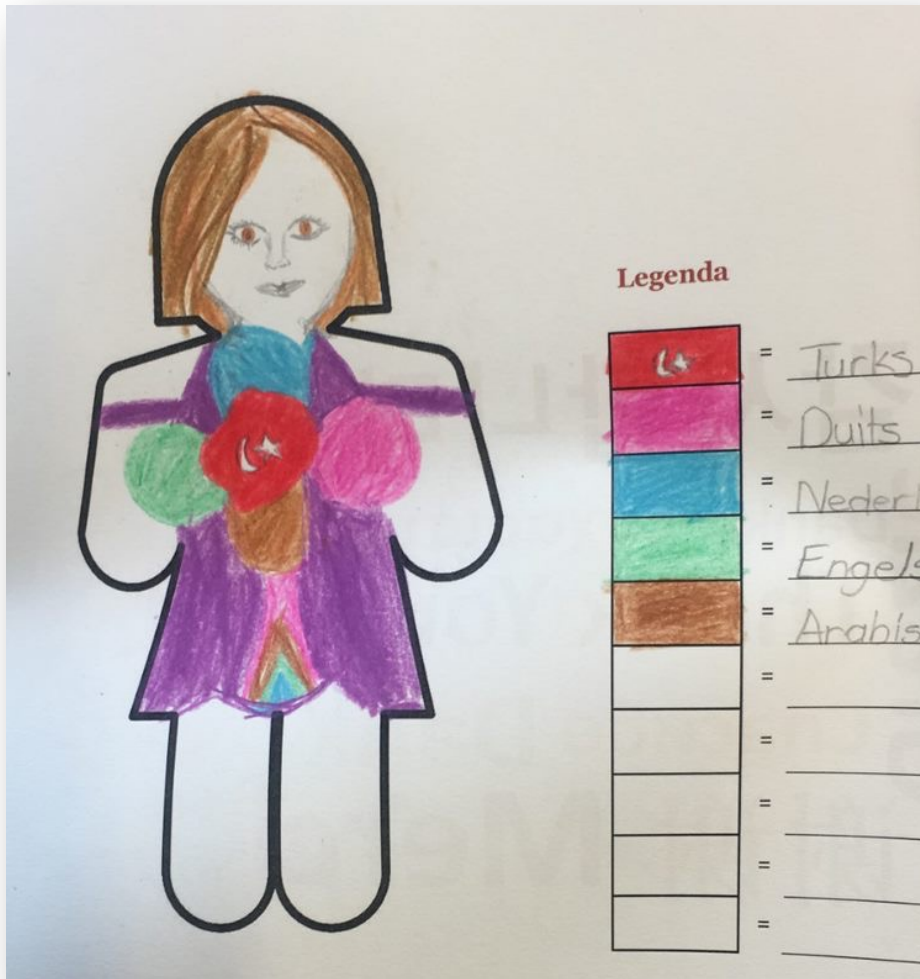


Talenwolkenkrabber



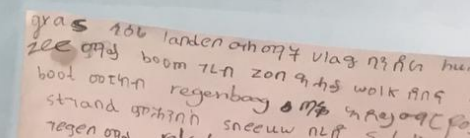
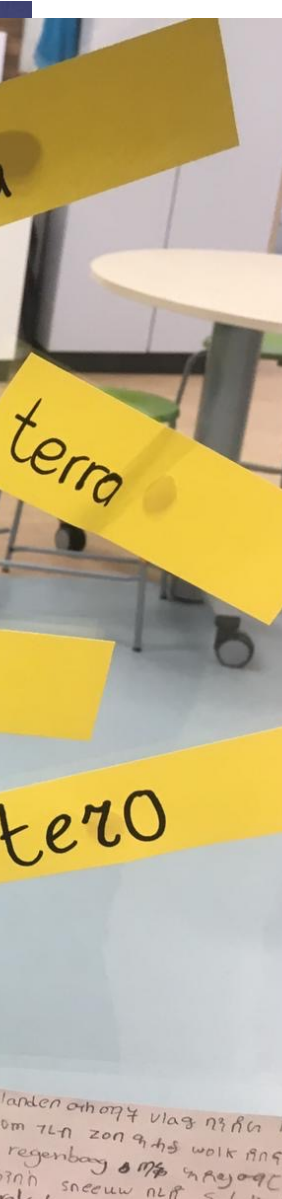
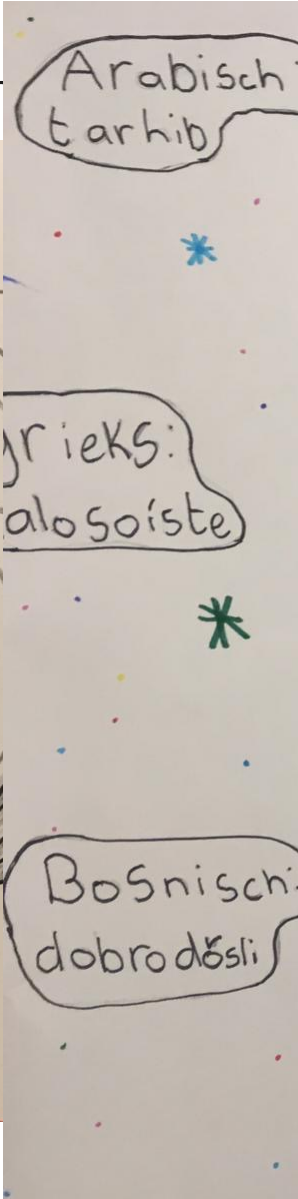
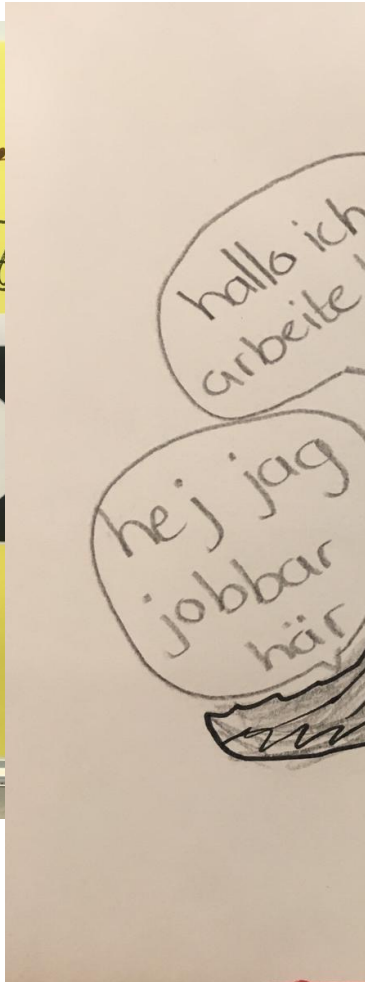
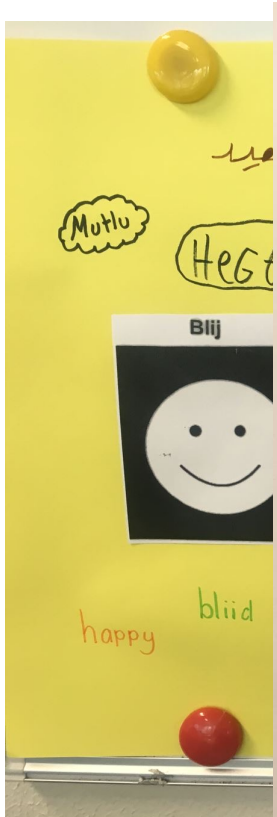
4. Talenbewust lesgeven

1. Bewustwording van eigen taalvaardigheid en de talen om je heen



4. Talenbewust lesgeven

2. Bewustwording van



Ouders als experts voor de thuishalen betrekken

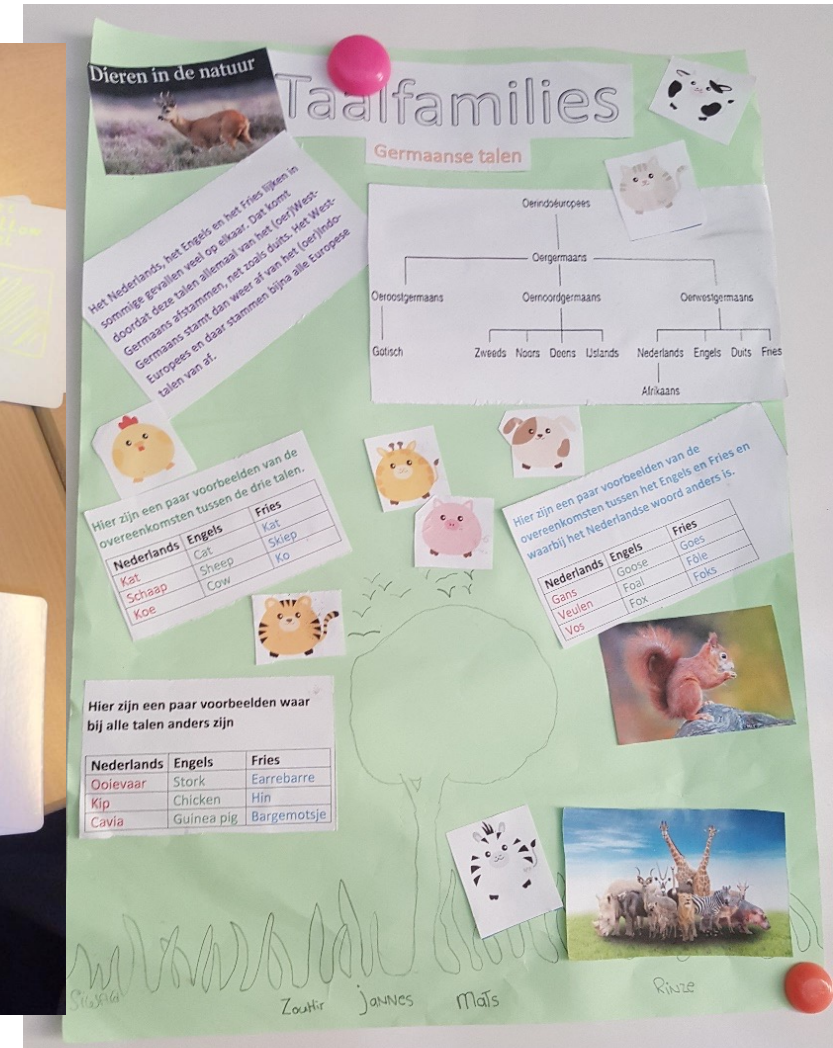
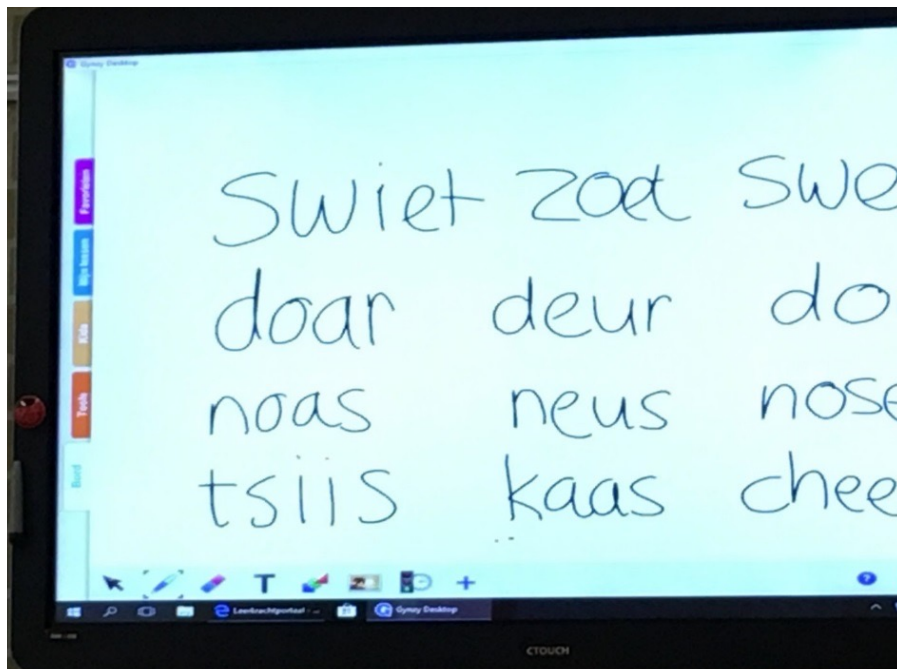
Ouders als experts voor de thuishalen betrekken



A woman wearing a black hijab and a red and black striped turtleneck sweater stands next to a young child. They are holding a large red poster. At the top of the poster, the Arabic text 'الفقاعة كسر لايفنا' is written in black. Below the text are four drawings: a large yellow sun with long rays, a white smiley face with two red stars for eyes, a red heart, and a pink flower with a yellow center and green leaves. The background is a plain, light-colored wall.

4. Talenbewust lesgeven

Taalvergelijking



4. Talenbewust lesgeven

Receptieve meertaligheid



A **Frísia** (em neerlandês *Friesland*; em Frísio *Fryslân*) é uma província ao norte dos Países Baixos. Tem uma língua própria, o frísio, que apresenta proximidade com o inglês: inclusive há um ditado que prega que "Como o leite é para o queijo, são os ingleses para os frísios". Outra versão desse ditado é "*Bûter, brea, en griene tsiis; wa't dat net sizze kin, is gjin oprjochte Fries*", muito semelhante à versão inglesa que significa "Manteiga, pão e queijo verde: se não consegue dizer isso, você não é um verdadeiro frísio.

4. Talenbewust lesgeven

Receptieve meertaligheid



A Frísia (em neerlandês *Friesland*; em Frísio *Fryslân*) é uma província ao norte dos Países Baixos. Tem uma língua própria, o frísio, que apresenta proximidade com o inglês: inclusive há um ditado que prega que "Como o leite é para o queijo, são os ingleses para os frísios". Outra versão desse ditado é "*Bûter, brea, en griene tsiis; wa't dat net sizze kin, is gjin oprjochte Fries*", muito semelhante à versão inglesa que significa "Manteiga, pão e queijo verde: se não consegue dizer isso, você não é um verdadeiro frísio.

4. Talenbewust lesgeven

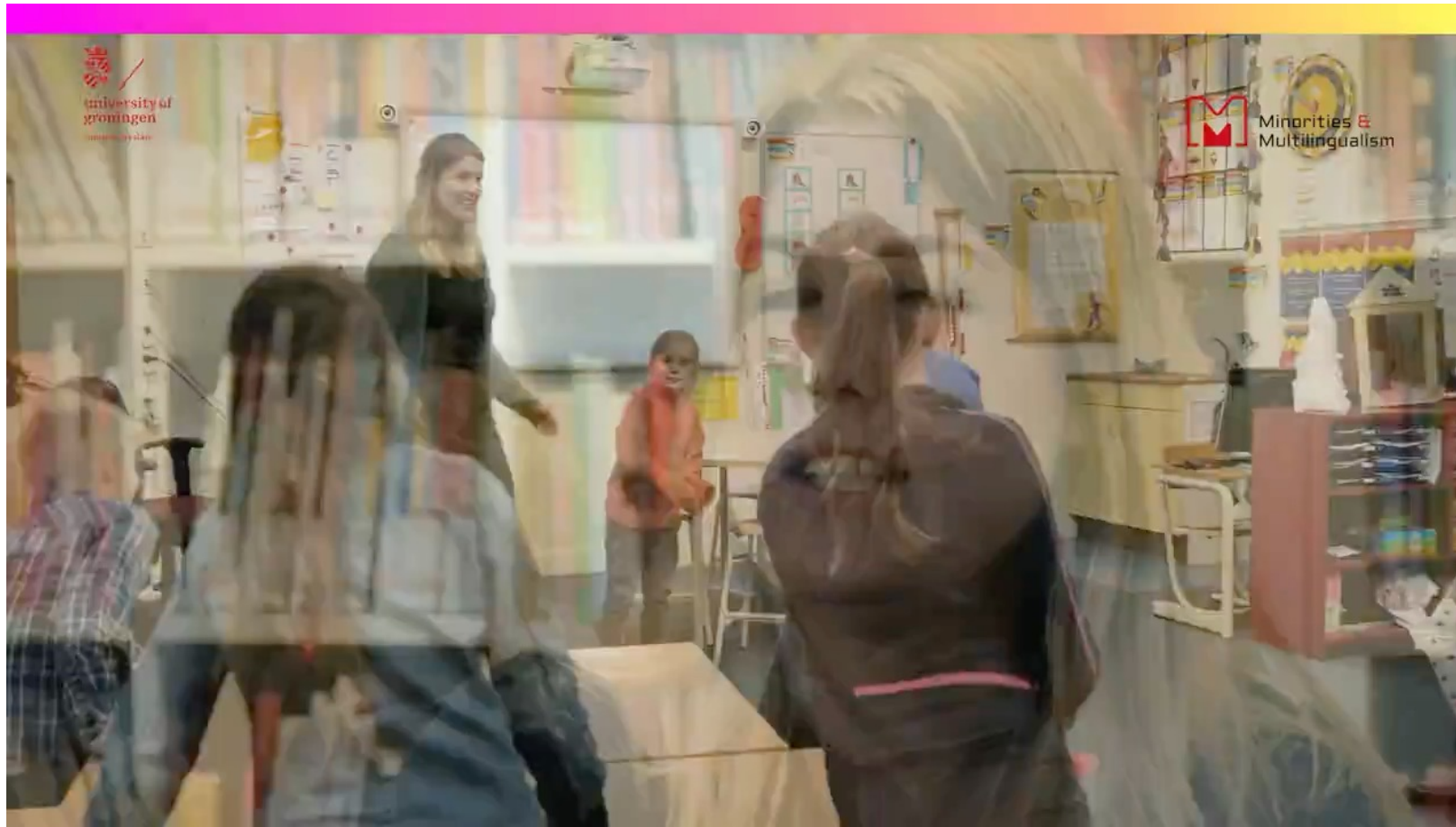
Schooloverkoepelende projecten



- Talenfestival
- Cultuurfestival
- Meertalige dag
- Taal van de week

4. Talenbewust lesgeven

Als team een visie ontwikkelen en voor draagvlak zorgen



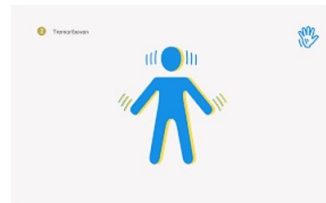
5. Wat doet talenbewust lesgeven? - Woordenschat in de thuistaal en Nederlands



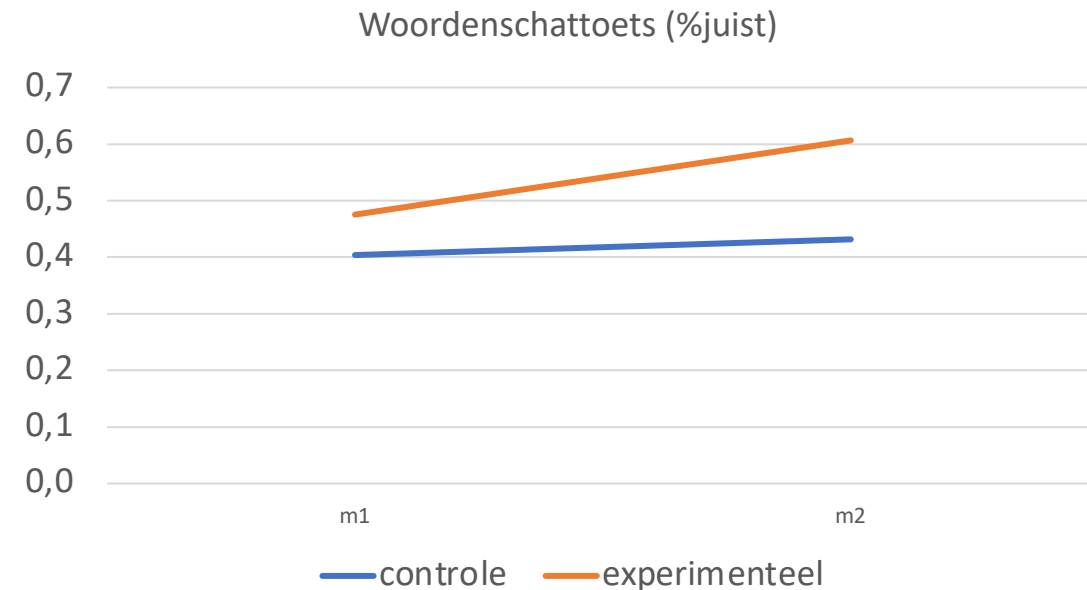
Scheef



Trillen



Effecten van taalvergelijking in thuistaal en Nederlands op het gebied van woordenschat



Reacties meertalige leerlingen na de implementatie van talenbewust lesgeven

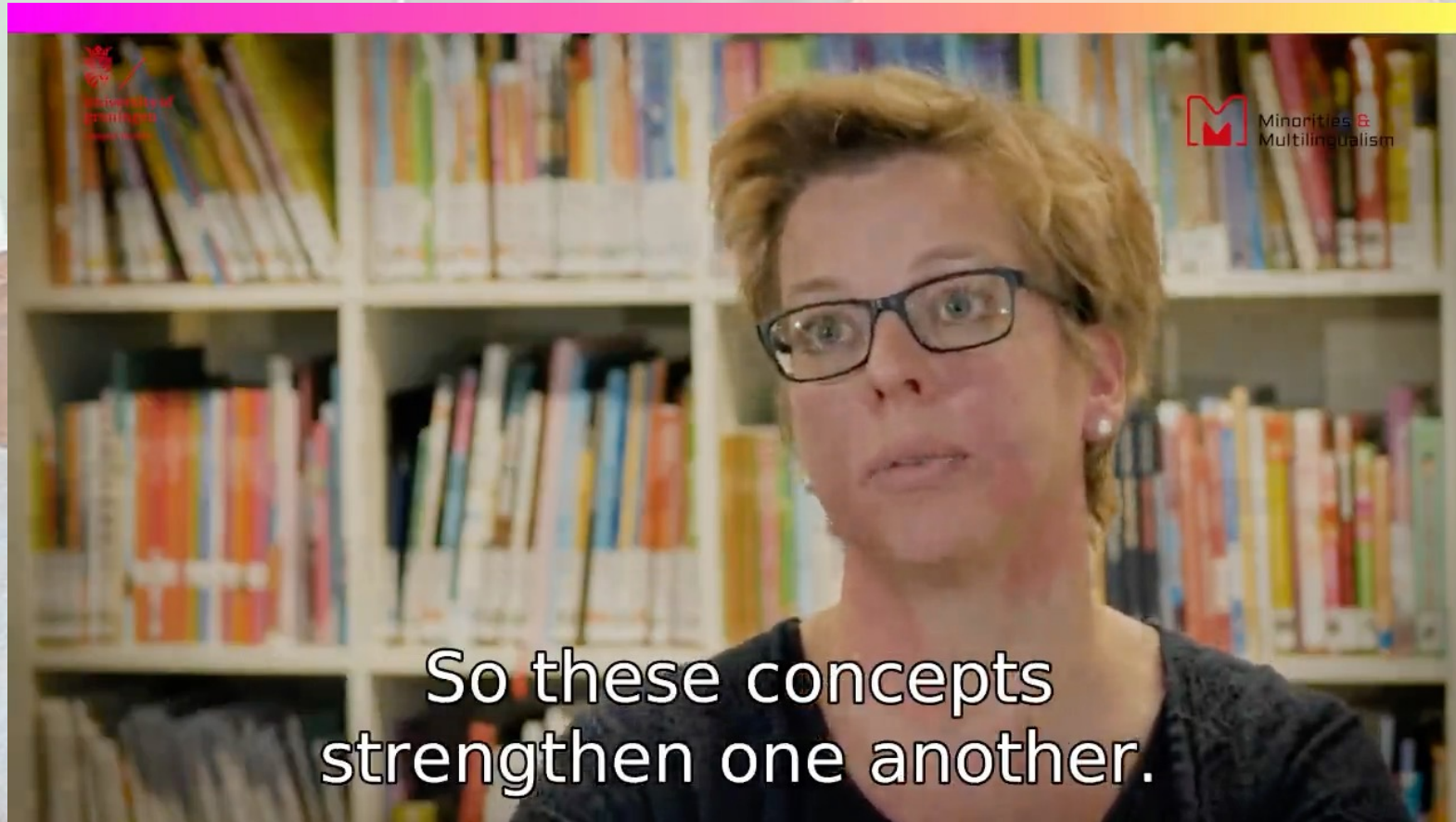
Ik vond het soms leuk om dingen in mijn eigen taal te doen. Maar ik vond het ook leuk om over de talen van mijn klasgenoten te horen. Ik heb meer geleerd door het gebruik van mijn eigen taal en vond het makkelijker om te leren. Ik vond het belangrijk dat ik dingen in mijn eigen taal mocht gebruiken, omdat dat normaal gesproken nooit mag.

(Arabischtalige leerling PO, groep 7)

Ik vond het leuk om de talen van anderen te horen. Ik vond het heel leuk om in mijn eigen taal te mogen praten en schrijven. Vooral het presenteren vond ik leuk. Het was ook grappig dat de talen van mijn groepje (Russisch en Bosnisch) ook wel op mijn taal leken qua klanken (Tsjechisch).

(Tsjechischtalige leerling PO, groep 8)

Reacties meertalige leerlingen na de implementatie van talenbewust lesgeven



6. Samenvatting



- Er zijn op dit moment **ongelijke kansen** in het Nederlandse onderwijssysteem – prestatiekloof als resultaat van een ‘kansenkloof’.
- Beheersing van alle **thuis taal/thuistalen is** cruciaal voor leerlingen:
 - Voor het leren van andere talen, voor het leren in het algemeen, voor welzijn en participatie, voor identiteitsontwikkeling, etc.
- Er is groeiende aandacht voor gelijke kansen in het Nederlandse onderwijs, maar de praktijk is nog voornamelijk **eentalig** georiënteerd.
- **Talenbewust lesgeven** – van de erkenning van talen naar het gebruik van verschillende voertalen – gebeurt niet automatisch en moet een bewuste keuze van scholen zijn (ideologieën, kennis, praktische tools)
- **Positieve reacties van leerlingen, ouders en leerkrachten** worden vaak geuit naar aanleiding van duurzame implementaties van Talenbewust lesgeven



Joana Duarte

Linked In | Facebook | Instagram
j.duarte@rug.nl

Tige tank

Geselecteerde bronnen

- Agirdag, O. (2020). *Onderwijs in een gekleurde samenleving*. Epo Uitgeverij
- Bialystok E. Reshaping the mind: the benefits of bilingualism. *Can J Exp Psychol*. 2011 Dec;65(4):229-35. doi: 10.1037/a0025406. Epub 2011 Sep 12. PMID: 21910523; PMCID: PMC4341987.
- Duarte, J. (2020). *Troef of trend? Actuele ontwikkelingen in de meertaligheidsdidactiek*. NHL Stenden Hogeschool.
- Duarte, J., Günther -van der Meij, M., De Backer, F., Frijns, C., & Gezelle-Meerburg, B. (Eds.) (2022). *Talenbewust lesgeven: Aan de slag met talige diversiteit in het basisonderwijs*. Uitgeverij Coutinho.
- Gubbels, J., van Langen, A., Maassen, N., & Meelissen, M. (2019). *Resultaten PISA-2018 in vogelvlucht*. University of Twente. <https://doi.org/10.3990/1.9789036549226>
- Piller, I. (2021). Language and social justice. In J. M. Stanlaw (Ed.), *The international encyclopedia of linguistic anthropology* Wiley-Blackwell, Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118786093.iela0416>
- Van Koeven, E. & Simts, A. (2021). *Rijke taal. Taaldidactiek voor het basisonderwijs*. Boom.